

Kabinet versierd met schildpadrug I
Eiken, ebben, noten, schildpadrug, ivoor, messing
17^e eeuw, Antwerpen

Kabinet versierd met schildpadrug II
Eiken, ebben, mahonie, buks, schildpadrug, messing
17e eeuw, Antwerpen

Detail van het 2e kabinet
De Maagd Maria met het kind

Met schildpadrug versierde kabinetten

De techniek van meubels ingelegd met een ander materiaal ontstaat in Duitsland en in Nederland en hieruit ontspruit het beroep van «timmerman met ebbenhout», dat later op zijn Frans «ébéniste» (=schrijnwerker) zal gaan heten. De nieuwe materialen : gekleurd hout, ivoor en schildpadrug worden zowel aan de binnens als aan de buitenkant van deze pronkstukken gebruikt.

Schildpadrug is een natuurlijk materiaal. Het is afkomstig van het schild van de zogeheten karetschildpad. Men vindt deze in de archipel van de Bahamas (Atlantische oceaan), de Galapagos eilanden (Stille oceaan) en de Seychellen (Indische oceaan); het wordt aangevoerd via de Europese havens zoals bijvoorbeeld Antwerpen.

«Men kocht een kabinet zoals men een schilderij gekocht zou hebben. Toch werd het ook gebruikt, zoals blijkt uit de inventarissen, voor het opbergen van sieraden of kleine waardevolle voorwerpen.»

Daniel Alcouffe, *Un temps d'exubérance*, 2002.

Deze meubelstukken, die aanvankelijk werden vervaardigd voor de adel, treden ook binnen in de huizen van de opkomende klasse, de bourgeoisie, die zaken doet (handelaren en winkeliers) en ze op grote schaal bestelt.

Prestigieuze meubels

Het eerste kabinet komt uit de 17e eeuw en is gemaakt van eikenhout uit de Baltische landen, overtrokken met roodgekleurde schildpadrug, ebbenhout en golvende ivoeren lijstjes en strepen.

Het middendeel is omkaderd door twee rijen van vier laden met een relief en bovenaan versierd met een onderbroken fronton en een klein spiegelkje.

De twee klapdeurtjes geven zicht op een meerhoekige nis waarvan de grond is bedekt met een houten inlegwerk dat in haar centrum een ster uitbeeldt met 8 ivoeren stralen. De kleine spiegelkjes eromheen worden van elkaar gescheiden door 2 kleine zuiltjes en 4 halve zuilen. Zij weerspiegelen het decor tot in het oneindige.

Twee engeltjes houden een empirekroon vast voor een personage dat hier juist onder zal hebben gestaan. De plank onderaan het onderstel is ook ingelegd met hout en herneemt de vorm van de ster uit de nis.

Op het kabinet staat een kruisbeeld, eveneens uit de 17^e eeuw, gefineerd met ebbenhout, schildpadrug en ivoor. Een detail dat niet vaak voorkomt : achter het hoofd van Christus is een zon afgebeeld die ook van ivoor is. Aan de voeten van Christus ziet men Maria, Johannes en twee hoofden van engeltjes in zilverrelief. De drie uiteinden van de armen van het kruis zijn versierd met zilveren bas-reliëfs. Dit kruis werd waarschijnlijk gebruikt voor processies. Het geheel rust op een sokkel met 6 voeten.

Het tweede kabinet wekt nog meer indruk, hoewel haar samenstelling hetzelfde is als die van het vorige. In het centrum ziet u een nis met een plafond dat wordt gedragen door bogen die steunen op zes gedraaide zuiltjes van mahoniehout, met een sokkel en kapiteel van buxus. In deze nis is een beeldje van de Maagd Maria met het kind geplaatst op een kleine sokkel ingelegd met ebben, strass en schildpadrug.

De spiegels vormen een wand en weerkaatsen het beeldje en het parket van ivoor en hout.

Onder de nis bevindt zich een grote lade en daaronder een plankje dat naar voren geschoven kan worden en dienen als schrijfplankje.

Op de deurtjes staan vier personages die doen denken aan atlanten of pilaren in de vorm van een fors gebouwde mannengestalte en dienen als kapitelen voor de console-vormige zuilen.

Het plateau helemaal onderaan wordt ondersteund door acht gedraaide zuilen en is versierd met ingelegd hout in de vorm van een schaakbord.